

Tadqiqot.uz

ЎЗБЕКИСТОН ОЛИМЛАРИ ВА ЕШЛАРИНИНГ ИННОВАЦИОН ИЛМИЙ-АМАЛИЙ ТАДҚИҚОТЛАРИ НАВЗУСИДАГИ КОНФЕРЕНЦИЯ МАТЕРИАЛЛАРИ

2021

- Илмий тадқиқотлар
- Филология ва тил соҳасидаги қарашлар
- Тарих саҳифаларидаги изланишлар
- Социология ва политологиянинг жамиятимизда тутган ўрни
- Иқтисодда инновацияларнинг тутган ўрни
- Филология фанларини ривожлантириш йулидаги тадқиқотлар
- Педагогика ва психология соҳаларидаги инновациялар
- Маданият ва раёат соҳаларини ривожланиши
- Архитектура ва дизайн йўналиши ривожланиши
- Глобал ва технология соҳасидаги инновациялар
- Физика-математика фанлари ютуқлари
- Социология ва маънавият соҳасидаги илмий изланишлар
- Юридик фанлари ютуқлари
- Биология ва экология соҳасидаги инновациялар
- Ағдир процессини ривожланиш йўналишлари
- Геология-минерология соҳасидаги инновациялар

d **TV**
Crossref

30 NOYABR
№34

CONFERENCES

**“ЎЗБЕКИСТОН ОЛИМЛАРИ ВА
ЁШЛАРИНИНГ ИННОВАЦИОН
ИЛМИЙ-АМАЛИЙ ТАДҚИҚОТЛАРИ”
10-ҚИСМ**

**«ИННОВАЦИОННЫЕ НАУЧНО-
ПРАКТИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ
УЧЕНЫХ И МОЛОДЕЖИ УЗБЕКИСТАНА»
ЧАСТЬ-10**

**«INNOVATIVE SCIENTIFIC AND PRACTICAL
RESEARCH OF SCIENTISTS AND YOUTH OF
UZBEKISTAN»
PART-10**

ТОШКЕНТ-2021

ПЕДАГОГИКА ВА ПСИХОЛОГИЯ СОҶАЛАРИДАГИ
ИННОВАЦИЯЛАР

1. Otamurodova Taslima Tolibovna O'RTA TA'LIM MAKTABLARIDA MATEMATIKA FANLARINI O'QITISHDA O'QUVCHINING QOBILİYATLARINI NAMOYON ETISH, RIVOJLANTIRISH, MULOQOT MADANIYATINI TARBIYALASH	9
2. Allaberganova Dilnoza ISSUES ON METHODOLOGY FOR TEACHING READING AT SCHOOL.....	11
3. Tilavova Saodat Abduraximovna MAKTABDA ZAMONAVIY METODLAR ORQALI MATEMATIKA FANINI O'TISHNING SAMARASI	13
4. Aliyeva Ravshanoy, Shamsiyeva Mahfuza PIRLS TADQIQOTLARI MUVAFFAQIYATLI TA'LIM MEZONI SIFATIDA	15
5. Ustamova Sharofat Maxmaraimovna TA'LIMDA PEDAGOGNING AKT-KOMPETENTLIGI.....	17
6. Бафоева рузигул холмурод кизи В ШКОЛУ ИННОВАЦИОННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ПРЕПОДАВАТЕЛЯ В ОБУЧЕНИИ ЯЗЫКАМ	19
7. Римма Рамилевна Замилова РОЛЬ ПОВТОРА В ПРЕПОДАВАНИИ ИСТОРИИ.....	21
8. Abdurakhmonova Zilola Abdurahim kyzy INNOVATIVE EDUCATIONAL TECHNOLOGIES IN A SECONDARY EDUCATIONAL SCHOOL	23
9. Bekmurodova Oydin TA'LIM SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA O'QITUVCHIGA QO'YILGAN TALABLAR.....	25
10. Japakova Nargiza Kquatbaevna ESTETIK TARBIYADA XALQ AMALIY BEZAK SAN'ATINING O'RNI	27
11. Joldasova Kamila Jollibaevna AXBOROT-KOMMUNIKATSION TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA TA'LIM- TARBIYA JARAYONI SAMARADORLIGINI OSHIRISH	29
12. Kylycheva Roziya Makhmudovna CLASSROOM MANAGEMENT	31
13. Yaxshiyeva Odinaxon Maxmadiyevna ZAMONAVIY TA'LIMDA RUS TILI DARSLARIDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARNI QO'LLASH.....	33
14. Шансламова Муаззамхон Рахимходжаевна КОРХОНАЛАРДА ИННОВАЦИОН ФАОЛИЯТ САМАРАДОРЛИГИ АҲАМИЯТИ	35
15. Римма Рамилевна Замилова МОДЕЛИРОВАНИЕ САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ У БУДУЩЕГО УЧИТЕЛЯ ИСТОРИИ В ПРОЦЕССЕ РАБОТЫ НАД ХУДОЖЕСТВЕННО-ИСТОРИЧЕСКОМ ПРОИЗВЕДЕНИИ.....	38
16. Рахматуллаева Ирода Анваровна ПРОБЛЕМАТИКА РОМАНА М.Ю.ЛЕРМОНТОВА «ГЕРОЙ НАШЕГО ВРЕМЕНИ»	40
17. Abatova Fotima Amirilloevna, Baltabayeva Muattar Ulug'bek qizi O'QUVCHILARDA LIDERLIK KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISH	42
18. Achilova Mohidil Tolibovna BOSHLANG'ICH TA'LIMDA QO'LLANADIGAN USUL VA O'YINLAR.....	44

МУНДАРИЖА \ СОДЕРЖАНИЕ \ CONTENT

19. Allanazarova M.A, Raimjonov Boburjon Mo`minjon o`g`li TA'LIM TIZIMNI TAKOMILLASHTIRISHDA PEDOGOG KADRLAR MALAKASINI OSHIRISHNING AHAMIYATI.....	47
20. Axtamova Nazira Usmonovna BOSHLANG'ICH SINFLARDA YANGI PEDTEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH	50
21. Nazarova Dilnoza G`ulomovna ISHBILARMONLIK VA TADBIRKORLIK LEKSEMALI BIRLIKLARINING LEKSIK QURSHOVI.....	53
22. G`aniyev Fayyoz Nizom o`g`li KADRLAR KASBIY SIFATINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI.....	54
23. Jalolova Xurshida Xayrullayevna TEXNOLOGIYA DARSLARIDA "XAMIR TURLARI VA ULARNI TAYYORLASH TEXNOLOGIYASI. LOCHIRA PISHIRISH TEXNOLOGIYASI" MAVZULARINI O`RGATISH BO`YICHA TAVSIYALAR.....	55
24. Maloxatxon Uraimova DIKSIYA - IFODALI NUTQ ASOSI.....	57
25. Mirzaboyeva O`g`iloy Mirzayodgorbek qizi, Mamatqulova Dildora Rafiqjon qizi HOZIRGI KUNDAGI PEDAGOGIKA TUSHUNCHASI VA PEDAGOGLARIMIZNING "PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARI".....	58
26. Mirzamatova Odinaxon Alimjanovna BOSHLANG'ICH SINIF O`QUVCHILARIGA MA`NODOSH SO`ZLARNI O`RGATISH	60
27. O`roqova Dilorom Abduqahhorovna BOSHLANG'ICH TA'LIMDA O`QUVCHILAR AQLINI CHARXLOVCHI USULLAR.....	62
28. Raxmatova Gulmexra Bahtiyor qizi MAKTABDA MOLEKULYAR BIOLOGIYANI O`QITISHNING AHAMIYATI	64
29. Qosimov Dilmurod Adxamjon o`g`li TA'LIM TARAQQIYOTNI TA'MINLOVCHI OMIL SIFATIDA.....	66
30. Radjabova NargizaMarimovna, Matnazarova Guzal Atanazarovna TEXNOLOGIYA FANINI O`QITISH METODIKASI PEDAGOGIKA FANINING TARMOQLARIDAN BIRI SIFATIDA.....	67
31. Saliyeva Muxlisa Yusupjonovna BOSHLANG'ICH TA'LIMDA O`QUVCHILARNING NUTQINI O`STIRISH VA ULARDA NUTQIY MALAKA KO`NIKMALARINI SHAKLLANTIRISH	69
32. Sharipova Moxichehra Faxriddinovna BOSHLANG'ICH SINIF O`QUVCHILARINI KOMIL INSON G`OYASI ASOSIDA TARBIYALASH	71
33. Sidikova Odinaxon Yakubovna BOSHLANG'ICH TA'LIMDA SO`Z MA`NOLARI USTIDA ISHLASH	73
34. Tangirov Xurram Ergashevich, Murodov Furqat Ziyodulla o`g`li TA'LIM JARAYONLARI UCHUN AUDIO RESURSLARNI YARATUVCHI DASTURLAR.....	75
35. Turakhujaev Zayniddin THE CONCEPT OF UNEMPLOYMENT AND ITS MAIN TYPES	77
36. Xo`jaqulov Mirkomil Jumayevich PEDAGOGIK FAOLIYAT SAMARADORLIGINI TA'MINLASHDA AXBOROT- KOMMUNIKATIV TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH	80
37. Xolova Yayra Qiyomovna TEXNOLOGIYA DARSLARIDA TIKUV MASHINASINING TARIXI BILAN TANISHTIRISH VA UNI O`RGATISH USULLARI.....	82
38. Тажекбаева Зийуархан Кошкарбаевна ВАЖНОСТЬ ПРЕПОДАВАНИЯ ЕСТЕСТВЕННЫХ НАУК В НАЧАЛЬНОМ ОБРАЗОВАНИИ.....	84

ISHBILARMONLIK VA TADBIRKORLIK LEKSEMALI BIRLIKLARINING LEKSIK QURSHOVI

Nazarova Dilnoza G'ulomovna
BuxDU tayanch doktoranti

Annotatsiya. Ushbu tezisda ona tili darslarida o'quvchilarga ishbilarmonlik va tadbirkorlik leksemali birliklarining leksik qurshovini o'rgatish usullari tahlil qilingan. Shuningdek, dars jarayonida yangicha yondashuvlar asosida texnologik jihozlardan foydalanish orqali leksemali birliklarning turi va ularning bir-biridan uslubiy farqlari, qo'llanish usullari va nutqdagi vazifalarini o'quvchilarga kengroq yoritib berishning bir necha xil usullari tahlil qilingan.

Kalitsø'zlar: ishbilarmonlik va tadbirkorlik leksemalari, innovatsion texnologiyalar, pedagogik mahorat, mahorat darsi, distribusiyasi, leksik qurshov, leksik birliklar.

Shakl va mazmun mutanosibligi mavjud hollarda mustaqil leksemalarni, alohida – alohida sememalarni nutqiy ko'rinishlardan (variantlardan), ko'p ma'nolilikdan (polisemiya), shakldoshlikdan farqlash qiyinlashadi. Bunday hollarda sistem tilshunoslik leksemaning qaysi leksemalar bilan o'xshashlik munosabatlariga kirish (leksik paradigma) va leksemaning qurshovi (distribusiyasi) tushunchalaridan foydalanadi.

Leksemalarni tizim sifatida tahlil qilishdagi asosiy mezon ularni o'zaro ichki munosabatlar asosida muayyan qatorlarga, guruhlariga, tur va turkumlarga katta-kichik paradigmalarga (o'xshashlik qatorlariga) birlashtirishdir. Shunday qator, guruh, tur va turkumlarda- leksemalarning o'zaro shakl va mazmun munosabatlarida har bir leksemaning, leksema qatorlarining, guruhlarining mohiyatini, tabiatini ochish, aniqlash mumkin bo'ladi. Leksemalarning o'zaro muayyan o'xshashligi, farqi va zidligi kabi ma'no munosabatlari asosida birlashgan guruhleri esa lug'aviy (leksik) tizim deb yuritiladi. Muayyan leksik tizim muayyan sema (belgi, ma'noning tarkibiy qismi, bo'lagi) asosida tashkil topadi. Bu sema leksik tizim uchun birlashtiruvchi (integral) sema hisoblanadi. Ayni vaqtda bu sema o'zi birlashtiruvchi leksik tizimni o'ziga nisbatan yuqorida joylashgan tizimdan farqlab ham turadi. U farqlovchi sema vazifasini bajaradi. Leksema muayyan birlashtiruvchi sema asosida boshqa leksemalar bilan birga bitta mazmuniy guruhga birlashadi. Chunonchi ko'z, quloq, burun, og'iz leksemalari "sezgi a'zolari" birlashtiruvchi semasiga ko'ra mazmuniy guruhni daraxt, tol, mirzaterak, qayin, archa leksemalari esa "daraxt" umimiy semasiga ko'ra boshqa bir mazmuniy guruhni tashkil qiladi.

Turli leksemalarning mazmuniy guruhlarda o'zaro mazmuniy sema – birlashtiruvchi sema asosida yana ham kattaroq guruhlariga birlashadi. Leksik tizimlar bir turkumga oid leksemalarni o'z ichiga oladi. Ularning har biri o'z xususiyliklariga ega bo'lsa-da, ko'pincha ular umumiy atamalar "leksik tizimlar", "leksik paradigmalar" kabi nomlar bilan ataladi. Bir turkumga oid leksemalarni birlashtiruvchi leksik tizimlardan tashqari, turli turkumlarga oid bo'lgan, ammo bir mavzu doirasidagi leksemalarni birlashtiruvchi leksik maydonlar (tematik guruhlar) ham ajratiladi. "Ishbilarmon va tadbirkor" mavzuli maydon ishbilarmonlik va tadbirkorlik kabi leksemalarning mazmuniy guruhleri va mazmuniy tizimlarni o'z ichiga oladi. So'zning nutqiy ma'nosi nutq sharoiti, o'zaro birikkan so'zlarning ma'nosi matn ta'sirida shakllanib, xilmaxilliklarga ega bo'ladi. Masalan, yaxshi so'zi yaxshi qiz, yaxshi ayol, yaxshi usta, yaxshi kishi, yaxshi san'atkor, yaxshi yozmoq, yaxshi yugurmoq kabi so'z birikmalarida turli-tuman ma'no bo'yoqlari kashf etadi. Ammo sanalgan ma'no bo'yoqlari yaxshi leksemasining nutqda qabul qila oluvchi ma'no xususiyatlarining hammasi emas, yaxshi leksemasining nutqda namoyon qila oladigan ma'no bo'yoqlari nutq shakllarining cheksizligi kabi cheksizdir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Akbarov N. "O'qituvchining pedagogik mahorati". Boshlang'ich ta'lim jurnali. 2-son. – Toshkent, 1985.

2. Mohidil Nizomova. "Darslarda noan'anaviy usullardan foydalanish". Til va adabiyot ta'limi ilmiy-metodik jurnali. 2020-yil. 6-son.-Toshkent

3. Gavhar Saydaliyeva. "Sinonimlar almashinuvi stilistik uslub sifatida". Til va adabiyot ta'limi ilmiy-metodik jurnali. 2018-yil. 3-son.-Toshkent

4. www.ziyonet.uz

5. www.tdpu.uz

6. www.pedagog.uz

7. www.edu.uz